

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ธรรมานุศาสตร์ มงคลที่ ๒๔ มีความสันโดษ-รู้จักพอ ก่อให้เกิดสุข

การเปลี่ยนแปลง คือ การแสวงหา นั่นคือ สัญญาณบอกให้เราเห็นว่า เรายังไม่พบของที่ดีจริง จึงเบื่อหน่ายเร็ว หายเห่อเร็ว เมื่อเบื่อก็ก่เปลี่ยนแปลง แสวงหากันต่อ ๆ ไปอย่างนั้น การแสวงหาที่ไม่มีที่สิ้นสุดนี้แหละ ที่เรียกว่าไม่สันโดษ หากเรานำใจกลับมาหยุดนิ่งอยู่ในที่ตั้งดั้งเดิม ใจจะมีความสุข มีความสุข เป็นความสุขอย่างที่ไม่เคยพบมาก่อน ยอมรับว่า นี่คือนี่สิ่งที่เราแสวงหา เป็นอารมณ์ที่มีความสุขจนกระทั่งไม่อยากจะอะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทอง ลาภ ยศ สรรเสริญ อะไรต่าง ๆ เหล่านั้น อยากจะหยุดนิ่งอยู่กับอารมณ์ชนิดนี้เพียงอย่างเดียว

เมื่อมีความรู้สึกอย่างนี้เกิดขึ้น ใจก็เคลื่อนเข้าไปข้างใน ในที่สุดก็เข้าถึงกายต่าง ๆ พบกายภายใน กายในกาย เวทนาในเวทนา สุขจังเลย สุขขึ้นไปเรื่อย ๆ จิตในจิตก็สุขใสสว่าง ธรรมในธรรมก็ละเอียด เข้าไปเรื่อย ๆ อาศัยการหยุดการนิ่งนี้แหละเป็นตัวสำเร็จ

เมื่อเราเข้ามาสู่แหล่งของความสุขภายในที่แท้จริงบ่อย ๆ อยู่กับสิ่งนี้บ่อย ๆ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมในอิริยาบถต่าง ๆ จะนั่ง นอน ยืน เดิน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด หยุดนิ่ง ลืมรส เหยียดแขน คู่แขน หรือจะทำอะไรก็แล้วแต่ จะมีแต่ความสุข เพราะใจเป็นสุข

ครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในป่าสิงสพาวัน ในแคว้นอาฬวี ในครั้งนั้น เจ้าชายหัตถกะพร้อมอุบาสก ๕๐๐ คน ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์นั่งนอนยืนเดินเป็นสุขหรือ ในเมื่ออาสนะที่นั่งของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปูลาดอยู่บนแผ่นดินที่หลังฤดูฝน มีโคเหยียบย่ำ บัดนี้แข็งกระด้าง ทรงอยู่ใต้โคนไม้ ใบก็โปร่งมีแสงแดดสาดส่อง พื้นปูลาดด้วยใบไม้ มีผ้าประทับนั่งบาง ๆ เท่านั้น บางครั้งก็มีแดดลมฝนหรืออากาศหนาวพัดผ่าน บางคราวก็มีหิมะตกลงมเย็นจากทิศทั้งสี่ที่พัดต้องพระวรกาย ผ้ากาสาเยก็เย็น พระองค์บรรทมเป็นสุขหรือ” พระองค์ตรัสตอบว่า “ในบรรดาผู้ที่นั่งนอนยืนเดินเป็นสุข ตถาคตก็เป็นหนึ่งในนั้น” และตรัสถามหัตถกราชบุตรว่า “หากมีคฤหบดีท่านหนึ่ง อยู่ในเรือนยอดที่ลมพัดผ่านไม่ได้ แดดลมฝนไม่กระทบผิวกายเลย นอนบนเตียงที่มีพูกหลาย ๆ ชั้น หุ้มด้วยหนังกวาง และผ้าขาว ปูลาดด้วยขนแกะ ดอกไม้ และผ้าเนื้อละเอียด มีหมอนที่นอนที่นุ่มนวล ในปราสาทนั้นมีประทีปโคมไฟส่องสว่าง และมีภรรยา ๔ คน คอยเฝ้าปรนนิบัติรับใช้ ท่านคิดว่าเขาจะนอนเป็นสุขหรือ”

เจ้าชายหัตถกะตอบว่า “เขาคงนอนเป็นสุขพระเจ้าข้า” พระบรมศาสดาจึงตรัสถามว่า “ราคะ โทสะ โมหะ ที่ทำให้เกิดความเร่าร้อนกาย และใจ ซึ่งเป็นเหตุทำให้นอนไม่เป็นสุข สามารถเกิดขึ้นกับคุณหัตถะท่านนั้นได้หรือไม่” เจ้าชายตอบว่า “เกิดขึ้นได้พระเจ้าข้า” พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า “ในบรรดาผู้ที่นั่งนอนยืนเดินเป็นสุข ตถาคตเป็นหนึ่งในนั้น เพราะว่าใจของตถาคตนั้นเป็นสุข หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์แล้ว บัดนี้ใจของตถาคตหยุดอยู่ภายในที่ตั้งอันเป็นแหล่งแห่งความสุขทั้งหมด ส่วนคุณหัตถะท่านนั้นยังมีรูปในดวงตา มีปัญหาต่าง ๆ ผ่านเข้ามาในใจอยู่ตลอดเวลา ถึงจะนอนบนที่นอนที่ลาดปูด้วยสิ่งนุ่มนวล ก็หลับไม่เป็นสุข”

เพราะฉะนั้น จะสุข หรือทุกข์เขาวัดกันที่ใจ เราดูอย่างพระบรมศาสดา ทั้ง ๆ ที่สมบัติของพระองค์มีเพียงแค่อัฐบริวาร มีแต่ร่างกาย และศูนย์กลางกายเท่านั้น ไม่ได้อยู่ในปราสาทราชวัง ไม่ได้แวดล้อมไปด้วยนางสนมกำนัล ไม่มีอาสนะอันอ่อนนุ่ม ไม่มีพุกหนา ๆ ไว้บรรทม แต่พระองค์กลับมีความสุขอยู่ตลอดเวลาทุกอิริยาบถ ทั้งนั่งนอนยืนเดิน เพราะทรงมีความสันโดษ ไม่ปรารถนาจะแสวงหาอะไรต่าง ๆ เหล่านั้น เนื่องจากพระองค์ตระหนักดีว่า สิ่งเหล่านั้นไม่ใช่เป็นทางแห่งความสุขที่แท้จริง พระองค์ถึงที่สุดของการแสวงหาแล้ว เพราะได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน ความสุข และความสันโดษย่อมจะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้น ถ้าเราอยากจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง ถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิตไม่แสวงหาอะไรอีก เราต้องหมั่นทำใจหยุดใจนิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในให้ได้

การเกิดมาในภพชาตินี้ของทุกคน เป็นภพชาติแห่งความสุขสมปรารถนา ให้เรามาด้วยกัน เจริญสมาธิภาวนา ให้บ้านของเราเป็นที่ชุมนุมของผู้มีบุญ ที่จะมากลั่นกาย วาจา ใจ เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน แล้วกระแสแห่งความบริสุทธิ์ที่เกิดจากการประพฤติธรรม จะรวมตัวกันกลั่นโลกนี้ให้เป็นโลกแก้วที่บริสุทธิ์ผ่องใส ให้ทุกคนมีความสุข ความเบิกบานใจ โดยมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะเป็นที่พึ่ง ที่ระลึกตลอดไป

เอกสารประกอบบทความ :

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาหมากุฎราชวิทยาลัย หัตถกสูตร เล่ม ๓๔ หน้า ๑๔๒

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ